

אין צדין פרק שלישי ביצה

כו.

עין משפט
גר מצוה

(א) שבת מו: טו [לקמן ל:],
א' או דהוה ליה. כ"ל
מה"מ, טו [לקמן ל:],
(ב) כ"ל וע' ר"ל שמתק
מן ועבר ואק"ר עד משום
דעבר ואק"ר, ו' [ל']
הנשיא].

מוסף תוספות

א. משום דבכור דמי
לגורגרות וצמקום דהכי
דייק לישנא דאין זה מן
המוכן. ש"ת. ב. דר'
יהודה סבר רואים ור'
שמעון סבר אין רואים,
ואפילו עבר ובקרו פליגי
במוקצה ור' שמעון אסר
במוקצה. מ"פ. ג. דרייק
מדלא קתני ר"ש אסור לפי
שאין רואין מומין ביי"ט
דהוה משמע לכתחילה
אסור אבל בדיעבד
מבוקר. מ"ס שבת מו: ד"ה
והמ"ד. ז. [והא בהא
תליא. ש"ת.

אם יש צו מוס. על כרחך ר' יהודה מוקצה אית ליה וצמוס הנופל
בו ציוס טוב לא שרי ללאו דעמיה עלויה מאתמול וה"ק זכור בעל
מוס שלא הראהו לחסם מבעוד יום להמירו ונפל לצור זיי"ט ירד
מומחה ויראה מוס שהיה בו אתמול אם מוס קבוע הוא יעלה וישחוט
משום דמוקצה ליכא דמתמול דעמיה
עלויה: אין זה מן המוכן. לאו משום
מוקצה אסר ליה דהא לית ליה
מוקצה אלא לפי שממירו זיי"ט נראה
כמתקו א' דהוה ליה כדן דין דגורר
ציה משום שבות^(ד) וה"ק אין התרמו
היתר ואינו מוכן להכשר: גמ' אי
נימא צרוזין כו'. דהא ודאי משום
מוקצה לא הו' טעמיה דליפכא
שמעינן להו אלא משום ראיית מוס
דר"ש סבר אין רואין כיון דהוה ליה
כיושב דון דין: **נפלו בעלמא.** בלא
נפל לצור: **לערים.** לומר ודאי ימנא
בו מוס: **ולסקיה כרבי יהושע.**
דאמר צפרק משילין [לקמן דף לו.] אותו
ואת בנו שנפלו לצור מעלה את
הראשון ע"מ לשחוט ואינו שוחט
וחור ומעלה את השני ר"ה זה שוחט
ר"ה זה שוחט: אי הכי. דנפילת צור
נקט לאשמעינן דלא יעלהו נקט
ליה לאו לאו יעלהו מצבעי ליה
דהא עיקר משום העלאת נקט לה
ושחטה פשיטא לן: לא צריכא
דעבר ואסקיה. ומשמעותא דלא
לסקיה מרישא ש"מ דקתני ירד
המומחה ויראה ולא קתני יעלהו ויראה

אם יש בו מוס יעלה וישחוט ואם לאו לא
ישחוט^(ה) ר' שמעון אומר כל שאין מומו ניכר
מבעוד יום אין זה מן המוכן: **גמ' במאי**
קא מפלגי אי נימא ברוזין מומין קמפלגי
דר' יהודה סבר רואין מומין ב"ט ור' שמעון
סבר אין רואין מומין ב"ט ולפלגי ברוזין
מומין דעלמא בכור שנפל לבור אצטריכא
ליה סד"א משום צער בעלי חיים לערים
ולסקיה^(ג) בר' יהושע קמ"ל אי הכי לא ישחוט
לא יעלה וישחוט מבעי ליה לא צריכא
ידעבר ואסקיה סד"א לשחטה קמ"ל
לשחטה הא תם הוא לא צריכא דנפל ביה
מומא והא מוקצה הוא אלא דנפל ביה מוס
עובר מערב יום טוב והשחא הוה ליה מוס
קבוע מהו דתימא דדעתיה עלויה ונשחטה
קמ"ל: ת"ר בכור תם שנפל לבור ר' יהודה
הנשיא אומר ירד מומחה ויראה אם יש בו
מוס יעלה וישחוט ואם לאו לא ישחוט אמר
לו ר' שמעון בן גמס'א ירדו אמרו אין רואין
מומין ביום טוב כיצד נולד בו מוס מערב
י"ט אין מבקרין אותו ב"ט נולד בו מוס
ב"ט

ע"כ לא צעי למימר דאין זה מן המוכן שהוא מוקצה דהא ר"ש לית
ליה מוקצה אלא ה"פ כל שאין מומו ניכר שלא ראהו חסם מעי"ט ולא
היה נודע אם היה קבוע אין זה מן המוכן כלומר אין היתרו היתר
דאין מוכן להכשיר דאין רואין מומין זיי"ט וטעמא משום דנראה
כמתקן או כדן את הדין שהוא אסור
משום שבות ע"כ פירש רש"י וקשה
דאין זה מן המוכן משמע דאפילו
צקרו חסם כיון שלא נודע שהוא מוס
קבוע מאתמול אסר ר"ש ולפ"ה
משמע דוקא דאינו מוכן להכשיר
לכתלה הא דיעבד שפיר דמי וע"ק
דצבת מוכח צדיא צפרק כירה
(שבת דף מו: וס) דמטעם מוקצה
קאמר דפרין מהכא דר"ש אית ליה
מוקצה והא לית ליה מוקצה לר"ש לכן
נ"ל דמטעם מוקצה קאמר דאין זה
מן המוכן ואפילו עבר וצקרו מ"מ
אסור משום מוקצה ואפילו צרוזין
מומין^(ב) וגם פליגי במוקצה מיתורא
דקתני אין זה מן המוכן^(א) והא דפרין
הכא בגמ' נפלו צרוזין מומין בעלמא
ר"ל דלא נפל לצור ולעולם כלישנא
דמתניין דמוקצה וכן הא דקאמר
בגמרא מהו דתימא כיון דדעתיה
עלויה נשחטה קמ"ל ר"ל דאסור
משום מוקצה ואפילו אם צקרו צדיעבד
אף לר' יהודה כיון שלא היה בו מוס
קבוע מאתמול ור"ש אסר אפילו אם
היה בו מוס משום מוקצה דפירש'
דלא כדאזכר ארומי וא"ת מ"ס

דככל דוכתא מחמי רבי יהודה טפי במוקצה מרבי שמעון וי"ל
דטעמא רבה אית ליה^(א) הואיל דס"ל דרוזין מומין ציוס טוב וידוע
שמוס קבוע היה מאתמול א"כ אין כאל מוקצה דהא מאתמול דעמיה
עלויה אבל לר"ש אית ליה דאין רואין מומין הלכך לאו דעמיה עלויה
מאתמול על כן אסור אפילו אם צקרו צדיעבד:
תנן רבנן בכור תם שנפץ לבור ה"ג. דר' יהודה הנשיא לית ליה
מוקצה דקאמר אם יש בו מוס קבוע ואפילו אם נפל זיי"ט
יעלה וישחוט ולית להו להגי תנאי מוקצה צכור דלעולם דעתו עליו
שמה יפול בו מוס ואם לאו שאין בו מוס מאליו לא ישחוט וא"ת
פשיטא והא תם הוא וי"ל לא יעלה בהערמת שחטה כדפירש' לעיל
ועל ר' יהודה דמתני' לא צעי לשנויי הכא דלא צעי לשנויי שנויא
דחיקא ולא יעלה בהערמת שחטה קאמר הואיל דאית ליה שנויא
אחרת דר' יהודה אית ליה מוקצה צכור וצריך לאוקומי צבעל
מוס ע"כ דהא אית ליה מוקצה אבל לרבי יהודה הנשיא דלית ליה
מוקצה צכור דהא צתם שנפל לצור מיירי לא מצי לשנויי הכי שנפל
בו מוס קבוע זיי"ט כדמשני לרבי יהודה דמתניין עוד פרש"י פ'
אחר דלא גרס תם צברייתא אלא ה"ג צכור שנפל לצור וכו' אם יש
בו מוס קבוע שידוע בו מוס מערב י"ט ישחוט ואם לאו אלא נפל
בו מוס היום לא ישחוט אפילו אם העלהו משום דהוי מוקצה ולרבי
יהודה נשיאה אית ליה מוקצה ולא פריך הש"ס כדפריך הש"ס לעיל
לרבי יהודה דמתני' פשיטא דמוקצה הוא דודאי לרבי יהודה דמתני'
פריך שפיר דמאי אצטריך לאשמעינן אי משום מוקצה בהרבה
מקומות שמעינן דרבי יהודה דמתני' אית ליה מוקצה אבל ארבי
יהודה הנשיא אצטריך לאשמעינן (דרבי יהודה) דאית ליה מוקצה
ומימה דבשלהי מכלתין (דף קמ.) מספקא ליה לרבי יהודה הנשיא אי
אית ליה מוקצה ואמאי לא פשיט ליה מהכא וי"ל דלא פסיק להוכיח
מהכא דאיכא לפרושי תרי לישני דפשי' דלחד אית ליה מוקצה ולחד
לית ליה מוקצה ומספקא ליה אי כהאי לישנא אי כהאי לישנא לכן
לא היה לו להוכיח מהכא: [וע"ש מוספות שבת מה: ד"ה לדברי:]
אלא

מדורות שלפניהם היה ורבי תלמידו היה כדאמר במסכת עירובין (דף קמ"ג)
בתיקון היינו מעלין לו שמן כו' וקאמר ליה ר' שמעון בן מנסיא לרבי
הרי נחלקן בה דורות שלפנינו וניל לחומר: **נולד בו מוס מעי"ט.** רבי
שמעון בן מנסיא מפרש מלמיה דר' שמעון בן יוחי וה"ק הרי אמר ר"ש
בין יוחי אין רואין מומין כיצד נולד בו מוס מערב י"ט אין מבקרין אותו
לכתלה אבל אם עבר וצקרו שחטו שהרי אינו מתקן כל כך שקרוב היה צין
השמשות להיות מתוקן שלא היה מחוסר אלא ראיית חסם:
זיי"ט

כב א ב ג מיי פ"ג
מהלכות יו"ט הלכה
ג סמך לאין סה טור שו"ע
א"ת סי' תל"ח סעיף ט
[וטו"ש פ"ד סימן שיב
סעיף ג]:

רבינו חננאל

אם יש בו כו'. אוקימנא
ברואין מומין ביום טוב
פליגי. והאי דקתני נפל
לבור איצטריך. סד"א
משום צער בעלי חיים
ליערים וליסלקיה כו'
יהושע, דתני אותו ואת
בנו שנפלו לבור, ר'
יהושע אומר מעלין את
הראשון על מנת לשחטו
ומערים, ומערים
ומעלה את השני כו',
קמ"ל דלא עבדינן כו'
יהושע, ולא יעלה הוה
צריך למיתנא, ואבך חדא
קמ"ל תרתי, חדא לא
יעלה, ואי עבר ואסקיה
לא ישחוט, ואע"ג דנפל
ביה השתא מוס קבוע
והוה ליה מערב יו"ט מוס
עובר, מהו דתימא כיון
דהוה ליה מערב יו"ט מוס
עובר, והאידנא הוה ליה
מוס קבוע, דעמיה עלויה
הוה מאתמול ולא מוקצה
הוה, קמ"ל. ת"ר בכור
תם שנפל לבור, ר' יהודה
הנשיא אומר ירד מי שבקי
במומין ויראה כו'. אמרו
לו הרי אמרו אין מבקרין
מומין ביו"ט, נולד בו מוס
מערב יו"ט אין מבקרין
אותו ביו"ט, נולד בו מוס